

การบริหารโรงเรียนวิถิพุทธของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาขอนแก่นบุรี เขต 2
Administration of Buddhist Based Schools Under Nonthaburi Elementary
Educational Service Area Office 2

ธนวัฒน์ ทวี¹, พระครูชัยรัตน์², เอนก ศิลปนิลมาลัย³
Thanawat Tawe¹, Phrakruchayatanakon², Anake Silpanilmalaya³
ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2562
Email : eakkachai0988@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธของสถานศึกษา 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธของผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนวิถิพุทธ 3) เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นบุรี เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนวิถิพุทธ จำนวน 80 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า t-test และ F- test โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

ผลการวิจัยพบว่า 1. การบริหารโรงเรียนวิถิพุทธของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นบุรี เขต 2 โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธของผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนวิถิพุทธ

---

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

¹ Graduate Students Majoring in Educational Administration, Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus, Thailand.

^{2,3} มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

^{2,3} Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus, Thailand.

*ได้รับบทความ: 8 เมษายน 2563; แก้ไขบทความ: 3 สิงหาคม 2563; ตอรับการตีพิมพ์: 6 สิงหาคม 2563

จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน โดยรวมไม่แตกต่างกัน 3. ข้อเสนอแนะการบริหารโรงเรียนวิสุทธิพุทธ พบว่า ด้านกายภาพ ผู้บริหาร ครูและนักเรียนควรได้รับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต ควรส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาที่หน่วยงานต่างๆ จัดขึ้น จัดนิทรรศการผลงานทางด้านพระพุทธศาสนาของนักเรียน ด้านการเรียนการสอน ผู้บริหาร และครูควรบูรณาการหลักพุทธธรรมสอดแทรกความรู้ในการจัดหน่วยการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระ จัดบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ด้วยการพัฒนาตนเองเพื่อเพิ่มพูนความรู้ และความสามารถ ใฝ่รู้สนใจศึกษาเพื่อพัฒนาตน สำหรับการบริหารจัดการ ผู้บริหารควรปลูกฝังการปฏิบัติงานโดยยึดกฎระเบียบข้อบังคับข้อสั่งการเพื่อสร้างงานที่ถูกต้องมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : 1. การบริหารโรงเรียน 2. โรงเรียนวิสุทธิพุทธ 3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2

ABSTRACT

The objectives of the research article were 1) to study administration of Buddhist based schools, 2) to compare the opinions towards the administration of Buddhist based schools of administrators and teachers responsible for the administration of Buddhist based school project, 3) to collect recommendations for administration of Buddhist based schools under Nonthaburi Elementary Educational Service Area Office 2. The samples from 80 administrators and teachers responsible for administration. The data used for collecting data were frequency, percentage, standard deviation, and t-test and F- test with using software package.

The results of the research showed that : 1. Administration of the Buddhist based schools under Nonthaburi elementary educational Service Area 2 has a high average in overall. 2. Statements on comparison of the opinions towards administration of the Buddhist based schools of administrators and teachers responsible for the administration of the Buddhist based schools project under Nonthaburi elementary education service area 2, including to the gender, education and work experience were no difference. 3. Recommendations for administration of the Buddhist based schools under Nonthaburi elementary education service area 2 found that physical, administrators, teachers and students should achieve moral and ethical development. Students should be encouraged in Basic activities on lifestyles to participate in Buddhist activities

organized by various organizations, organized an exhibition of students' Buddhist works, regarding teaching and learning, administrators and teachers should integrate Buddhist principles, including knowledge, in organizing learning units for all groups. Arrange the environment and interaction with self-development to increase knowledge and ability, yearning for knowledge, interest in education for self-improvement so as to management. The executives should encourage their operations by adhering to rules, regulations, and orders in order to create effective work.

Keywords : 1. School Administration 2. Buddhist Based Schools 3. Nonthaburi Elementary Educational Service Area Office 2

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การศึกษาถือได้ว่าเป็นหลักประกันที่สำคัญในการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าทัดเทียมนานาชาตินั้น ประชากรของประเทศถือว่าเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญมากที่สุด ถ้าประเทศใดประชากรมีคุณภาพ มีการศึกษามีคุณธรรม จริยธรรม และไม่มีการทุจริตคอร์รัปชัน ประเทศนั้นก็จะมีพัฒนาอย่างรวดเร็วเยาวชนถือว่าเป็นกำลังที่สำคัญของประเทศชาติในอนาคต พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2562 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข การจัดการศึกษาให้ยึดว่า การศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้เป็นอย่างดีต่อไป มีการจัดการระบบของโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษา ให้ยึดหลักดังนี้ มีเอกภาพด้านนโยบาย และมีความหลากหลายในการปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจไปยังเขตพื้นที่ การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562 : 13)

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 ได้กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุขสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” และกล่าวถึงยุทธศาสตร์ การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ การผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัยและนวัตกรรม เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้การสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษา การจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหาร

จัดการศึกษา เชื่อมโยงและสอดคล้องยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน รวมถึงเชื่อมโยงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) เป็นแผนแม่บทในการพัฒนาประเทศ ระยะ 5 ปี โดยยึดหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” การมีส่วนร่วมในการพัฒนา และการมุ่งเสริมสร้างกลไกการพัฒนาประเทศ ให้มีการพัฒนาเชิงบูรณาการระหว่างหน่วยงาน โดยยึดพื้นที่เป็นหลัก และกำหนดให้คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา การเพิ่มประสิทธิภาพและธรรมาภิบาล ภาครัฐ(สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560 : ก)

กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการให้มีสนับสนุนให้มีโรงเรียนวิถีพุทธเป็นส่วนหนึ่งในโรงเรียน ที่จะช่วยผลักดันให้เด็กและเยาวชนไทยสามารถพัฒนาศักยภาพและ ส่งเสริมให้สถานศึกษานำระบบของพุทธธรรม มาประยุกต์จัดกับระบบการเรียนการสอนในสถานศึกษา ในปัจจุบันโรงเรียนวิถีพุทธได้มีหลักในการดำเนินการพัฒนาโดยใช้หลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ลักษณะของโรงเรียนวิถีพุทธ สนับสนุนให้ผู้เรียนพัฒนาตามหลักพุทธธรรมอย่างบูรณาการ เอาใจใส่ศึกษาโดยมีหลักสูตร การเรียนการสอนที่ดี มีกระบวนการคิดวิเคราะห์พิจารณาหาเหตุผลที่ดีและถูกวิธี สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตได้ถูกต้องเหมาะสม ทั้งนี้เพื่อพัฒนาเยาวชนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ (พระมหาวิชาญ สุวิชาโน และคณะ, 2562 : 55) ตามที่แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560–2579) ได้กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุขสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลก ศตวรรษที่ 21”

จากข้อมูลโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 2 จำนวน 63 โรงเรียน เข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ จำนวน 51 โรงเรียนได้ ดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธบางโรงเรียนประสบผลสำเร็จเป็นต้นแบบของโรงเรียนวิถีพุทธแต่บางโรงเรียนกลับตรงกันข้ามจึงทำให้มีแนวทางการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธที่แตกต่างกัน (พระมหาวิชาญ สุวิชาโน และคณะ, 2562 : 96) เพื่อให้เกิดการดำเนินการที่เป็นมาตรฐานและเกิดแนวทางปฏิบัติที่มี ประสิทธิภาพมากขึ้น จึงจำเป็นที่จะต้องอาศัยความร่วมมือและความตระหนักจากผู้บริหาร และ ครูผู้สอน ทั้งในเรื่องความรู้ เจตคติที่ดี และความพร้อมที่จะดำเนินงานตามวิถีพุทธ ซึ่งแนวทางการ ดำเนินงานควรอยู่บนพื้นฐานกรอบความคิดรูปแบบโรงเรียนวิถีพุทธ ที่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ตาม หลักไตรสิกขา อันได้แก่ ศีล สมาธิ และปัญญา ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหาร วิทยาลัยวิถีพุทธของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 2 เพื่อนำผลที่ได้เกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ ไปเป็นแนวทางในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ รวมทั้งเผยแพร่แนวทางการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 2 เพื่อให้สถานศึกษาได้นำไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ ต่อการบริหารงานต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบุรี เขต 2

2.2 เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธของผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนวิถิพุทธในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบุรี เขต 2

2.3 เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบุรี เขต 2

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 ผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนวิถิพุทธที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบุรี เขต 2 แตกต่างกัน

3.2 ผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนวิถิพุทธที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบุรี เขต 2 แตกต่างกัน

3.3 ผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนวิถิพุทธที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบุรี เขต 2 แตกต่างกัน

4. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

4.1 ทำให้ทราบการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบุรี เขต 2 สำหรับผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนวิถิพุทธใช้ปรับปรุงโรงเรียนวิถิพุทธต่อไป

4.2 ทำให้ทราบผลการเปรียบเทียบการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบุรี เขต 2 จำแนกตาม ปัจจัยส่วนบุคคล สำหรับผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนวิถิพุทธใช้ปรับปรุงโรงเรียนวิถิพุทธต่อไป

4.3 ทำให้ทราบปัญหาและข้อเสนอแนะในการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบุรี เขต 2 สำหรับผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนวิถิพุทธใช้แก้ไขปรับปรุงโรงเรียนวิถิพุทธต่อไป

4.4 ทำให้ได้สารสนเทศสำหรับผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนวิถีพุทธนำไปใช้ในการกำหนดนโยบายการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารโรงเรียนวิถีพุทธของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดโดยใช้ตารางของ Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970 : 109) จึงได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ จำนวน 80 คน ซึ่งได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ซึ่งประกอบด้วยข้อบ่งชี้การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา 5 ด้าน คือ 1)ด้านกายภาพ 2)ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต 3)ด้านการเรียนการสอน 4)ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ 5)ด้านการบริหารจัดการ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามเป็นประมาณค่า 5 ระดับ การสร้างเครื่องมือ โดยการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสร้างเครื่องมือนำไปขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสม และให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการหาความเที่ยงตรง (Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อพิจารณาทั้งในด้านเนื้อหาสาระ และโครงสร้างของคำถาม (Item–Objective Congruence Index : IOC) ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 และหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try-out) กับผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ของครอนบาร์ค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.90 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า t-test แบบ Independent Samples) และ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว F- test (One way ANOVA) เมื่อพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ่(Scheffe')

6. ผลการวิจัย

6.1 การบริหารโรงเรียนวิถีพุทธของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 พบว่า โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่

ด้านการบริหารจัดการ รองลงมาได้แก่ ด้านการเรียนการสอน ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต และ ด้านกายภาพ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านปรากฏดังนี้

6.1.1 ด้านกายภาพ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ สถานศึกษาจัดมุมให้นักเรียนได้ศึกษาหลักพุทธธรรม(ศีล) รองลงมาได้แก่ จัดแหล่งเรียนรู้ส่งเสริมการพัฒนาตน ตามหลักไตรสิกขา(ศีล) รองลงมาได้แก่ จัดสภาพแวดล้อมปลอดจากสิ่งเสพติดและอบายมุข(ศีล) สถานศึกษาจัดเสียงตามสายโดยใช้สื่อธรรมะที่เหมาะสม(ศีล) สถานศึกษาจัดสภาพแวดล้อมสอดคล้องกับนโยบายโรงเรียนวิถีพุทธ(ศีล) และ ตกแต่งบริเวณสถานศึกษาให้เป็นธรรมชาติ สงบร่มรื่น(ศีล)

6.1.2 ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ สถานศึกษาส่งเสริมการให้ขวัญและกำลังใจในการทำความดี(ศีล) รองลงมาได้แก่ สถานศึกษาส่งเสริมให้มีการสวดมนต์ไหว้พระประจำสัปดาห์(สมาธิ) สถานศึกษาส่งเสริมกิจกรรมปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีงามตามเทศกาลวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา(ศีล) สถานศึกษามีการส่งเสริมการแสดงความเคารพซึ่งกันและกัน(ศีล) สถานศึกษาส่งเสริมการรักษาศีล 5 และทำสมาธิก่อนเรียน(ศีล,สมาธิ) และสถานศึกษาส่งเสริมให้มีการทำบุญตักบาตรและฟังธรรม(ศีล)

6.1.3 ด้านการเรียนการสอน โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ครูผู้สอนนำหลักธรรมเข้าไปประยุกต์กับการเรียนในชั้นเรียนโดยเน้นการปฏิบัติตามรูปแบบโรงเรียนวิถีพุทธ(สมาธิ) รองลงมาได้แก่ หลักสูตรการสอนเป็นไปตามแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธก่อให้เกิดคุณธรรมกับผู้เรียน(ปัญญา) ครูผู้สอนและนักเรียนเข้าใจหลัก บวร (บ้าน วัด โรงเรียน) ในการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข(ปัญญา) ครูผู้สอนปลูกฝังผู้เรียนให้รู้จักการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้ในชีวิตประจำวัน(ปัญญา) ครูผู้สอนเป็นแบบอย่างที่ดีเพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้ประพฤติตนเป็นผู้ตามที่ติดตามหลักไตรสิกขา(สมาธิ) และ ครูผู้สอนส่งเสริมทักษะการปฏิบัติ ตามหลักการกิน อยู่ดู ฟัง เป็น (สมาธิ)

6.1.4 ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ สถานศึกษาส่งเสริมการสร้างจิตอาสาด้านคุณธรรมเพื่อให้เกิดความรู้และเข้าใจในหลักคุณธรรม(ศีล,สมาธิ,ปัญญา) รองลงมาได้แก่ สถานศึกษาจัดให้มีกิจกรรม(ประจำชั้น)โฮมรูมที่อบอุ่น(ศีล,สมาธิ) สถานศึกษามีการส่งเสริมให้ครูและนักเรียนมีการบันทึกความดีและอบมุข(ศีล) สถานศึกษาส่งเสริมการเรียนธรรมศึกษาเพื่อให้เกิดค่านิยมที่ดี (ศีล,ปัญญา) สถานศึกษามีการนิมนต์พระสงฆ์มาสอนนักเรียน(ศีล,สมาธิ,ปัญญา) และ สถานศึกษาส่งเสริมพฤติกรรมเชิงบวก(ศีล,ปัญญา)

6.1.5 ด้านการบริหารจัดการ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ผู้บริหารส่งเสริมการปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีตามวิถีชาวพุทธ(สมาธิ) รองลงมาได้แก่ ผู้บริหารมีการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ(ปัญญา) ผู้บริหารนำหลัก

ไตรสิกขามาประยุกต์ใช้ในการบริหารตามแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถิปุทธ(ปัญญา) ผู้บริหารมีแผนการดำเนินการจัดกิจกรรมโรงเรียนวิถิปุทธ(ศีล) ผู้บริหารมีการกำหนดนโยบายโรงเรียนที่สอดคล้องกับโรงเรียนวิถิปุทธ(ศีล) และ ผู้บริหารสร้างความตระหนักและศรัทธาต่อการนำรูปแบบโรงเรียนวิถิปุทธมาใช้(ปัญญา)

6.2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารโรงเรียนวิถิปุทธของผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนวิถิปุทธในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 2 พบว่า 1)จำแนกตามเพศ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนวิถิปุทธมีความคิดเห็นต่อการบริหารโรงเรียนวิถิปุทธ โดยรวมทุกด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2)จำแนกตามวุฒิการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนวิถิปุทธมีความคิดเห็นต่อการบริหารโรงเรียนวิถิปุทธ โดยรวมทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3)จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนวิถิปุทธมีความคิดเห็นต่อการบริหารโรงเรียนวิถิปุทธ โดยรวมทุกด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6.3 ข้อเสนอแนะการบริหารโรงเรียนวิถิปุทธของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 2 พบว่า 1)ด้านกายภาพ ผู้บริหาร ครูและนักเรียนควรได้รับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในการจัดสถานที่และสภาพแวดล้อมในโรงเรียนชุมชนและวัดให้สะอาด สว่าง สงบ ตามหลักแนวทางการปฏิบัติของพระพุทธศาสนา ควรจะขยายขอบข่ายเข้าไปสู่หน่วยงานทางราชการอื่นด้วย 2)ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต ผู้บริหาร และครูควรมีการจัดกิจกรรมและควรส่งเสริมหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา เช่น การแข่งขันตอบปัญหาธรรมะการสอบธรรมศึกษาการเข้าค่ายพุทธบุตรหรือค่ายคุณธรรม การจัดกิจกรรมส่งเสริมการทำมาตริระหว่างกันการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรม การทำกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาโดยให้นักเรียนเป็นผู้ดำเนินพิธีกรรมด้วยตนเองการส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาที่หน่วยงานต่างๆจัดขึ้นและจัดให้มีนิทรรศการผลงานทางด้านพระพุทธศาสนาของนักเรียนและกิจกรรมที่สถานศึกษาร่วมกับชุมชนจัดกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาเนื่องในโอกาสสำคัญต่างๆ จัดให้นักเรียนไปร่วมกิจกรรมที่วัดหรือศาสนสถานที่ใช้เป็นแหล่งการเรียนรู้ประจำโรงเรียนและ จัดกิจกรรมรณรงค์สร้างจิตสำนึกในการสืบทอดพระพุทธศาสนา 3)ด้านการเรียนการสอน ผู้บริหาร และครูควรมีการนำหลักการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการจัดหน่วยการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระสอดคล้องสอดแทรกความรู้และการปฏิบัติจริงในการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระและควรที่จะให้ทุกคนมีส่วนร่วมวางแผนช่วยกันกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานและวางแผนงานให้สอดคล้องกับนโยบาย 4)ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ ผู้บริหาร และครูควรมีการพัฒนาตนเองด้วยการเพิ่มพูน ความรู้ และความสามารถ ด้วยการเรียนรู้จากแหล่งต่างๆ และใฝ่รู้สนใจศึกษาเพื่อพัฒนาตน

ให้ดีขึ้น เชื่อในหลักของเหตุและผล ตามที่มีวิธีพิชิตปัญหาและอุปสรรคอย่างมีเหตุผล และผู้บริหาร ครู และ ผู้ปกครองนักเรียนร่วมมือกันพัฒนาโรงเรียนในการสร้างบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์กับชุมชน เพื่อให้ เกิดการประสานสัมพันธ์ระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน เช่นเดียวกับสภาพโรงเรียนวิถีพุทธตาม บรรยากาศและปฏิสัมพันธ์นั้น โรงเรียนวิถีพุทธต้องมีการประสานสัมพันธ์กับชุมชนซึ่งประกอบด้วย บ้าน วัด และสถาบันอื่นๆในชุมชนมีความเป็นกัลยาณมิตรต่อกันเกื้อกูลร่วมมือกันในการพัฒนา นักเรียนและพัฒนาชุมชนในสังคมด้วยวิถีแห่งพุทธธรรมเพื่อประโยชน์สุขรวมกันและเป็นที่ศรัทธาของ ชุมชน เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษาจัดระดมสรรพกำลังในลักษณะต่างๆ อย่างหลากหลายในการพัฒนางานทุกด้านของสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนานักเรียน 5)ด้านการบริหารจัดการ ผู้บริหาร และครูควรมีการส่งเสริมความร่วมมือ ตามหลักบรร ใน การ จัดการเรียนรู้ โดยประชุมผู้ปกครอง ชุมชน วัด และโรงเรียน เพื่อสร้างเครือข่ายวิถีพุทธอย่างเป็น ระบบ ชัดเจน ควรสร้างความเป็นผู้นำในตนเองสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในกลุ่ม แสดงน้ำใจต่อบุคลากรใน โรงเรียน ผู้ปกครองนักเรียน และหน่วยงานทางราชการอื่นๆเพื่อพัฒนาตนเองด้วยการเพิ่มพูนความรู้ และความสามารถ และผู้บริหารควรมีการปลูกฝังการปฏิบัติงานที่ต้องยึดกฎระเบียบ ข้อบังคับข้อสั่ง การเพื่อสร้างงานที่มีความถูกต้องมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ยังต้องปลูกฝังหลักธรรมให้บุคลากรได้ยึด เหนี่ยวสำหรับปฏิบัติงาน โดยให้ซึมซับจากกิจกรรมภายในองค์กร เช่น กิจกรรมสวดสัปดาห์ธรรม คือ มีการดำเนินกิจกรรม ฟังเทศน์ นั่งสมาธิ หรือสวดมนต์ในทุกวันศุกร์สัปดาห์ละหนึ่งครั้ง หรือการเข้า ค่ายพุทธปฏิบัติธรรมเดือนละสองครั้ง เป็นต้น

7. อภิปรายผลการวิจัย

7.1 การบริหารโรงเรียนวิถีพุทธของสถานศึกษาโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจ เป็นเพราะว่า โรงเรียนวิถีพุทธได้ลงมือปฏิบัติตามแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธอย่าง ต่อเนื่องตามนโยบายของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยการ จัดการเรียนการสอนที่เน้นด้านการฝึกปฏิบัติตนตามหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าโดยให้นักเรียนได้ เรียนรู้ วิธีคิดแบบ โยนิโสมนสิการ และหลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) เพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้กับนักเรียนได้นำไปปรับใช้ชีวิตถือเป็นหลักธรรมในการบริหารสถานศึกษาไปสู่ ความสำเร็จในด้านต่างๆ ทั้ง 5 ด้าน ประกอบด้วย 1)ด้านกายภาพ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ สถานศึกษาจัดมุมให้นักเรียนได้ศึกษาหลักพุทธธรรม อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาได้ดำเนินการตามแนวทางโรงเรียนวิถีพุทธตามแผนดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ 2)ด้าน กิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ สถานศึกษา ส่งเสริมการให้ขวัญและกำลังใจในการทำความดี อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาได้ให้ความสำคัญใน การทำความดีตามหลักการดำเนินการโรงเรียนวิถีพุทธตามกิจกรรมต่างๆ เช่นยิ้มง่ายไหว้สวย กราบ

งาม พิจารณาอาหารก่อนทาน เป็นต้น 3)ด้านการเรียนการสอน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ครูผู้สอนนำหลักธรรมเข้าไปประยุกต์กับการเรียนในชั้นเรียนโดยเน้น การปฏิบัติตามรูปแบบโรงเรียนวิถีพุทธ อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาได้ปฏิบัติตามแนวทางการ ดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธมีการนำหลักธรรมมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารและครู ร่วมกับนักเรียนปฏิบัติศาสนกิจ จิตอาสา ศึกษาแหล่งเรียนรู้ในวัด ปฏิบัติธรรมปีละ 1 ครั้ง 4)ด้าน บรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ สถานศึกษา ส่งเสริมการสร้างจิตอาสาด้านคุณธรรมเพื่อให้เกิดความรู้และเข้าใจในหลักคุณธรรม อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาได้ให้ความสนใจในหลักจิตอาสาเพื่อพัฒนา บ้าน วัด โรงเรียน และส่งเสริมพัฒนาไตรสิกขา เป็นกัลยาณมิตรต่อกัน 5)ด้านการบริหารจัดการ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ผู้บริหารส่งเสริมการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีตามวิถีชาวพุทธ อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารได้เล็งเห็นความสำคัญของการดำเนินงานตามแนวทางโรงเรียนวิถีพุทธ เอาใจใส่ ฝึกฝนอบรม จัดกิจกรรมอบรมโครงการคุณธรรม จัดกิจกรรมเผยแพร่หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพรรณณี แก้วจันทร์ (2556 : 102-105) ได้ศึกษาการบริหารโรงเรียนวิถี พุทธของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นต่อบริบทการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละ ด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาอีกว่า ด้านกิจกรรมพื้นฐานชีวิต ด้านบรรยากาศ และปฏิสัมพันธ์อยู่ในระดับมากที่สุด

7.2 การเปรียบเทียบการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนวิถี พุทธของสถานศึกษาที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธของสถานศึกษา โดยรวมไม่แตกต่างกันอาจเป็นเพราะว่าเพศชายและเพศหญิง มีการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธมีการนำ ความรู้ที่ได้จากการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน มีการศึกษาการบริหาร จัดการที่มีผลต่อการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา นนทบุรี เขต สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิลาวรรณ โสภิน (2555 : 68) ได้ทำวิจัยเรื่อง การบริหารการจัดการสภาพแวดล้อมเชิงพุทธสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า เพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารการจัดการสภาพแวดล้อมเชิงพุทธสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ไม่แตกต่างกัน

7.3 การเปรียบเทียบการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนวิถี พุทธของสถานศึกษาที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธของ

สถานศึกษาโดยรวมไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนวิถีพุทธวุฒิการศึกษาต่างกันได้ปฏิบัติตามแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธไปในแนวทางเดียวกันจึงมีความคิดเห็นต่อการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิลาวรรณ โสภิน (2555 : 68) ได้ทำวิจัยเรื่อง การบริหารการจัดการสภาพแวดล้อมเชิงพุทธสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมเชิงพุทธไม่แตกต่างกัน

7.4 การเปรียบเทียบการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธของสถานศึกษาโดยรวมไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนวิถีพุทธมีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันได้ปฏิบัติตามแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธไปในแนวทางเดียวกันจึงมีความคิดเห็นต่อการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธของสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพรรณิ แก้วจันทร์ (2556 : 102-105) ได้ศึกษาการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 พบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 ระยะเวลาการดำรงตำแหน่งต่างกันมีความคิดเห็น ไม่แตกต่างกัน

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 จากงานวิจัยพบว่าการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธโดยรวมอยู่ในระดับมากแต่ด้านกายภาพมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยที่สุดดังนั้น ควรกำหนดนโยบายในการพัฒนาด้านกายภาพของโรงเรียนวิถีพุทธ

8.1.2 จากผลการเปรียบเทียบพบว่า เพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานของผู้ตอบแบบสอบถามไม่แตกต่างกันดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้ดูแลโครงการเรียนวิถีพุทธควรกำหนดนโยบายเรื่องการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธไว้ในแผนปฏิบัติ งานของโรงเรียนกิจกรรมโรงเรียนวิถีพุทธควรกระทำอย่างต่อเนื่อง และมีการนิเทศติดตามและ ประเมินผลเป็นระยะๆ โดยไม่ต้องคำนึงถึงเพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 จากข้อเสนอแนะพบว่าข้อเสนอแนะในทุกด้านตั้งนั้นผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรประชุมหารือกันเพื่อนำข้อเสนอแนะเหล่านั้นมาเสนอเป็นแนวทางในการปฏิบัติของโรงเรียนต่อไป

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ผลการวิจัยมีข้อเสนอแนะให้ผู้บริหารครูและนักเรียนควรได้รับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตั้งนั้นจึงควรทำวิจัยแบบฝีกทักษะการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม

8.3.2 ผลการครั้งนี้เป็นการศึกษาการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 จึงควรทำการวิจัยเปรียบเทียบเขตพื้นที่และจังหวัดอื่นในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพด้วย

8.3.3 ควรศึกษาตัวแปรอื่นๆ ที่มีผลต่อการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธร่วมกับตัวแปรงานวิจัยนี้ เช่น ความรู้ ความเข้าใจ แรงจูงใจในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ

9. เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2562(ฉบับที่ 4). กรุงเทพมหานคร : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.ท.).

พระมหาวิชาญ สุวิชาโน และคณะ. (2562). โรงเรียนวิถีพุทธ Buddhist oriented School. พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

วิลาวรรณ โสภณ.(2555). การบริหารการจัดการสภาพแวดล้อมเชิงพุทธสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ (2560-2579). กรุงเทพมหานคร : บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

สุพรรณิ แก้วจันทร์. (2556). การบริหารโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3). 607-610.

10. คำขอบคุณ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงได้ด้วยความเมตตาจาก พระครูชัยรัตนากร,ดร. อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอนก ศิลปะนิลมาลย์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่เมตตาให้คำปรึกษาแนะนำ แนวทางที่ถูกต้องตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความละเอียดถี่ถ้วนและเอาใจใส่ด้วยดีเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ต่อพระอาจารย์ที่ปรึกษาและ อาจารย์ที่ปรึกษาทั้งสองท่านไว้ ณ โอกาสนี้ ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญทั้งสามท่านที่อนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย รวมทั้งให้คำแนะนำแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยให้มีคุณภาพ ขอขอบคุณ เจ้าหน้าที่ห้องสมุดมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ที่คอยช่วยเหลือชี้แนะแหล่งข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ด้วยไมตรีจิตอันดียิ่งขอขอบคุณผู้ให้การสนับสนุนและให้การอนุเคราะห์ ที่เป็นสมาชิกในครอบครัว เพื่อนๆ และนักศึกษารุ่นพี่ที่เป็นกำลังใจ

คุณค่าและประโยชน์ของงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอบเป็นกตัญญูตเวทิตาต่อบุพการี บุรพจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านทั้งในอดีตและปัจจุบัน ที่ทำให้ข้าพเจ้าเป็นผู้มีการศึกษา และประสบความสำเร็จมาจนตราบเท่าทุกวันนี้